

Smernice za izdajo sodnih odločb za izdelavo izvedenskih mnenj

INFORMACIJSKI
POOBLAŠČENEC

VSEBINA

- 2** O smernicah Informacijskega pooblaščenca
- 3** Uvod
- 4** Varstvo osebnih podatkov o zdravstvenem stanju posameznika
- 4** Odrejanje in izdelava izvedenskih mnenj v sodnih postopkih
- 5** Odrejanje in izdelava izvedenskih mnenj v luči varovanja občutljivih osebnih podatkov
- 5** Možne nepravilnosti - generalno pooblastilo izvedencu
- 6** Predlogi rešitev
- 6** Osebna privolitev osebe, na katero se občutljivi osebni podatki nanašajo
- 6** Zahteva za novo odločbo sodišča
- 6** Zaključek
- 8** Vzorca sodnih odločb

O smernicah Informacijskega pooblaščenca (IP)

Namen smernic IP je podati skupne praktične napotke za upravljavce zbirk osebnih podatkov (OP) na jasen, razumljiv in uporaben način in s tem odgovoriti na najpogosteje zastavljena vprašanja s področja varstva osebnih podatkov, s katerimi se srečujejo posamezni upravljavci zbirk OP. S pomočjo smernic naj bi upravljavci dobili priporočila, kako naj v praksi zadostijo zahtevam Zakona o varstvu osebnih podatkov (Uradni list RS, št. 94/07 – uradno prečiščeno besedilo; v nadaljevanju ZVOP-I-UPBI).

Pravno podlago za izdajo smernic Pooblaščenca daje 49. člen ZVOP-I-UPBI, ki med drugim določa, da Pooblaščenec daje neobvezna mnenja, pojasnila in stališča o vprašanih s področja varstva osebnih podatkov in jih objavlja na spletni strani ali na drug primeren način ter pripravlja in daje neobvezna navodila in priporočila glede varstva osebnih podatkov na posameznem področju.

Oglejte si tudi:

- *Mnenja IP:*
<http://www.ip-rs.si/varstvo-osebnih-podatkov/iskalnik-po-odlocbah-in-mnenjih/>
- *Brošure IP:*
<http://www.ip-rs.si/publikacije/prirocniki/>

Smernice IP so objavljene na spletni strani:

<http://www.ip-rs.si/varstvo-osebnih-podatkov/iskalnik-po-odlocbah-in-mnenjih/smernice/>

Uvod

Sodniki in sodni izvedenci se pri odrejanju in izdelavi izvedenskih mnenj nujno srečujejo tudi z vprašanjem varstva občutljivih osebnih podatkov, predvsem kadar gre za odrejanje in izdelavo izvedenskih mnenj izvedencev medicinske stroke.

Informacijski pooblaščenec je obravnaval primer, ko je sodni izvedenec brez odločbe sodišča vpogledal v zdravniško dokumentacijo umrle osebe. Sodišče je namreč v sklepu o postavitvi izvedenca psihiatrične stroke določilo, da lahko sodni izvedenec vpogleda in si pridobi vso medicinsko dokumentacijo umrlega v bolnišnici A. Sodni izvedenec je za potrebe izdelave izvedenskega mnenja vpogledal in uporabil tudi podatke obdukcijskega zapisnika Inštituta za sodno medicino. Za tak vpogled sodni izvedenec ni imel odločbe sodišča. Zoper tako ravnanje sodnega izvedenca in tudi zoper ravnanje Inštituta za sodno medicino je bila na Informacijskega pooblaščenca podana prijava zaradi kršitve varstva osebnih podatkov.

Varstvo osebnih podatkov o zdravstvenem stanju posameznika

Po določbi 19. točke 6. člena Zakona o varstvu osebnih podatkov (Uradni list RS, št. 86/04, I 13/05 - ZInfP, 51/07 – ZUstS-A in 67/07, v nadaljevanju ZVOP-1) podatki o zdravstvenem stanju posameznika spadajo med občutljive osebne podatke. Pravne podlage za obdelavo občutljivih osebnih podatkov so določene v 13. členu ZVOP-1, ki taksativno določa osem pravnih podlag, ki dopuščajo obdelavo občutljivih osebnih podatkov. Med temi podlagami je v 7. točki 13. člena ZVOP-1 določeno, da se lahko občutljivi osebni podatki obdelujejo, če je to potrebno zaradi uveljavljanja ali nasprotovanja pravnemu zahtevku. Pri obdelavi osebnih podatkov na podlagi 7. točke 13. člena ZVOP-1 je upravičenost obdelave občutljivih osebnih podatkov potrebno presojati z vidika tistih določil procesnih in materialnih zakonov, ki predpisujejo pravila vodenja posameznega postopka.

Odrejanje in izdelava izvedenskih mnenj v sodnih postopkih

Zakon o pravnem postopku (Uradni list RS št. 26/99, s spremembami in dopolnitvami - ZPP) v 10. členu določa, da so državni organi, organi lokalnih skupnosti, nosilci javnih pooblastil ter druge osebe in organizacije, ki razpolagajo s podatki, potrebnimi za odločitev, dolžni, ne glede na določbe o varstvu osebnih in drugih podatkov, na zahtevo sodišča brezplačno posredovati zahtevane podatke. V prvem odstavku 252. člena ZPP je določeno, da sodišče izvedencu označi predmet, ki naj ga pregleda, mu postavi vprašanja in po potrebi zahteva pojasnila glede danega izvida in mnenja. Izvedencu se lahko dajejo pojasnila, lahko pa se mu dovoli tudi pregled spisov. Na zahtevo izvedenca se lahko v skladu s 7. členom ZPP izvedejo tudi dodatni dokazi, da se ugotovijo okoliščine, ki so pomembne za to, da bi si mogel izvedenec ustvariti mnenje.

Zakon o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 32/07 - uradno prečiščeno besedilo s spremembami in dopolnitvami – ZKP - UPB4) v 143. členu določa, da mora upravljavec osebnih podatkov sodišču na zahtevo brezplačno posredovati podatke iz zbirke osebnih podatkov tudi brez osebne privolitve posameznika, na katerega se podatki nanašajo, če sodišče navede, da podatke potrebuje za izvedbo kazenskega postopka. Nadalje ZKP – UPB4 v 249. členu določa, da izvedenstvo odredi s pisno odredbo organ, ki vodi postopek. V odredbi navede,

katera dejstva naj se ugotovijo ali presodijo s pomočjo izvedencev in komu naj bo izvedensko delo zaupano. V 252. členu pa je določeno, da je potrebno izvedencu naročiti, naj predmet skrbno pregleda, natančno navede vse, kar opazi in dožene ter naj poda svoje mnenje nepristransko in v skladu s pravili znanosti ali strokovnega znanja. Organ, pred katerim teče postopek, vodi dokazovanje, pokaže izvedencu predmete, ki naj jih pregleda, mu postavlja vprašanja in zahteva po potrebi pojasnila glede njegovega izvida in mnenja. Izvedencu se smejo dajati pojasnila, sme pa se mu tudi dovoliti pregled spisov. Izvedenec lahko predlaga, naj se izvedejo dokazi ali preskrbijo predmeti in podatki, ki so pomembni za izvid in mnenje.

Odrejanje in izdelava izvedenskih mnenj v luči varovanja občutljivih osebnih podatkov

Navedene določbe ZPP in ZKP – UPB4 z vidika 7. točke 13. člena ZVOP-I pomenijo, da sodišče v sodnem postopku v primeru, da podatke potrebuje za ugotavljanje dejstev v konkretnem postopku, lahko pridobiva in uporablja občutljive podatke ter da občutljive podatke, na podlagi odločbe sodišča (odredbe ali sklepa), lahko pridobivajo tudi izvedenci.

Pri tem se zastavlja vprašanje, ali je pravilno tolmačenje, da lahko na podlagi odločbe sodišča izvedenec zahteva vpogled v vso tisto dokumentacijo, za katero meni, da si jo mora pridobiti in pregledati z namenom, da bo lahko pravilno in strokovno odgovoril na vsa vprašanja, ki mu jih je zastavilo sodišče, ter tudi na tista vprašanja, za katera kot strokovnjak meni, da utegnejo biti za zadevo bistvena, četudi predmetna odločba sodišča vpogleda v uporabljeno dokumentacijo izrecno ne dovoljuje oziroma predvideva.

Izvedenec sme po mnenju Pooblaščenca vpogledati le v tisto dokumentacijo, ki vsebuje občutljive osebne podatke (v nadaljevanju »dokumentacija«) ter je navedena v izreku odločbe (odredbe ali sklepa) sodišča o postavitvi izvedenca (v nadaljevanju »odločba sodišča«). V kolikor ob pripravi izvedenskega mnenja izvedenec ugotovi, da obstoji dokumentacija, za katero sodišče ni vedelo in se nanjo ni sklicevala nobena stranka, lahko sodišče zaprosi, da mu dovoli vpogled tudi v to dokumentacijo, a mora svojo zahtevo utemeljiti in ustrezno obrazložiti. V kolikor izvedenec brez izrecne odločbe sodišča vpogleda tudi v drugo dokumentacijo, ki v izreku odločbe o postavitvi izvedenca ni navedena, s tem po

mnenju Pooblaščenca prekorači pooblastilo, ki mu ga je s svojo odločbo dalo sodišče.

Možne nepravilnosti - generalno pooblastilo izvedencu

a) Kadar je v odločbi sodišča navedeno, da naj »izvedenec odgovori tudi na morebitna druga vprašanja, ki so v zvezi s to zadevo in utegnejo biti bistvena« oziroma smiselno podobno, to dejansko lahko pomeni neke vrste generalno pooblastilo izvedencu, da lahko poleg vprašanj, ki so navedena na odločbi sodišča, odgovori tudi na morebitna druga vprašanja, ki so v zvezi s predmetno zadevo ter utegnejo biti za zadevo bistvena, pa naj bo dokumentacija pri istem ali celo pri drugem upravljavcu zbirke osebnih podatkov. Ko izvedenca določa sodišče in le-to nima osebne privolitve posameznika za vpogled v osebne podatke, potem je celotno breme odgovornosti za presojo potrebnosti določenih dokazov na sodišču oziroma sodniku. Če je torej v odločbi sodišča navedena konkretna dokumentacija, ki jo izvedenec lahko uporabi za odgovore na morebitna druga vprašanja (ki pa niso konkretizirana), ni dovoljeno uporabiti druge dokumentacije kot te, ki je v odločbi sodišča navedena. Za uporabo druge dokumentacije je potrebna nova odločba sodišča.

Takšno generalno pooblastilo izvedencu po mnenju Pooblaščenca namreč ne daje neposredne pravne podlage za vpogled v drugo dokumentacijo oziroma mu ne daje neposredne pravne podlage za to, da si lahko za namene izdelave izvedenskega mnenja pridobi in vpogleda tudi v tisto dokumentacijo, ki v odločbi sodišča ni izrecno navedena. Takšni zapisi predstavljajo preširoko pooblastilo izvedencu z vidika določbe 13. člena ZVOP-I in pomenijo njeno kršitev.

Izvedenec bi moral po mnenju Pooblaščenca torej v takem primeru od sodišča najprej zahtevati, da se mu dovoli tudi pregled takšne dokumentacije, nato pa vpogledati v dokumentacijo, vendar le, če je bila predhodno izdana nova odločba sodišča.

Potrebno je poudariti tudi, da v navedenem primeru določbo 13. člena ZVOP-I krši tudi tisti, ki izvedencu brez ustrezne pravne podlage posreduje občutljive osebne podatke. V kolikor je v odločbi sodišča natančno navedena dokumentacija, v katero izvedenec lahko vpogleda, je posredovanje dokumentacije, ki v odločbi sodišča ni navedena, nezakonito.

b) Mejni so po mnenju Pooblaščenca tudi primeri, kadar je v odločbi sodišča določeno, da lahko izvedenec »vpogleda tudi v ostalo dokumentacijo, potrebno za izdelavo naročenega izvedenskega mnenja«, oziroma, kadar odločba sodišča vsebuje smiselno podobne navedbe. V tem primeru ima sicer izvedenec v odločbi sodišča podano podlago za pridobitev in vpogled v ostalo potrebno dokumentacijo, vendar je z vidika načela sorazmernosti iz 3. člena ZVOP-I, taka podlaga preširoka. Čeprav lahko iz odločbe sodišča jasno izhaja, da mora izvedenec v svojem izvedenskem mnenju odgovoriti na konkretna vprašanja, ki so vsebovana v odločbi sodišča ter da le v zvezi z odgovori na ta vprašanja lahko vpogleda tudi v ostalo potrebno dokumentacijo, je po mnenju Pooblaščenca tudi v tem primeru pooblastilo preširoko. Tudi v primeru take odločbe sodišča so namreč mogoče zlorabe občutljivih osebnih podatkov.

Pooblaščenec ne dvomi, da je izvedenec tisti, ki je najbolj usposobljen za podajo strokovne ocene, v kateri dokumentaciji bi se podatki, ki jih potrebuje za izdelavo svojega izvedenskega mnenja, lahko nahajali, vendar mora tudi v tem primeru, v skladu z 252. členom ZPP, za zakonit vpogled v dokumentacijo imeti odločbo sodišča, ki pa je v konkretnem primeru po mnenju Pooblaščenca presplošne narave in zopet neke vrste generalno pooblastilo.

Generalnim pooblastilom naj bi se pri obdelavi občutljivih osebnih podatkov izogibali, če je to le mogoče. Sodišča morajo zaradi načela sorazmernosti namreč v sodno odločbo čim bolj določno napisati, kaj odrejajo, saj s sodno odločbo na nek način dajejo napotek tudi upravljavcu zbirke osebnih podatkov, kaj lahko izvedencu, ki s sodno odločbo pride do njega, sploh da. V sodni odločbi morajo biti kar najbolj določno navedena (konkretizirana) vprašanja na katera želi sodišče dobiti odgovor. Konkretizirana mora biti tudi dokumentacija, ki naj jo izvedenec pri tem uporabi. V sodni odločbi je potrebno navesti, da mora izvedenec, v kolikor se med izdelavo izvedenskega mnenja pokaže potreba po vpogledu v dodatno dokumentacijo, za tak vpogled obvezno pridobiti novo sodno odločbo.

Predlogi rešitev

Osebná privolitev osebe, na katero se občutljivi osebni podatki nanašajo

Določbam ZVOP-I je zadoščeno, če sodišče že v fazi odločanja o postavitvi sodnega izvedenca pridobi osebno pisno privolitev osebe, na katero se občutljivi osebni podatki nanašajo. ZVOP-I v 1. točki 13. člena določa, da se občutljivi osebni podatki lahko obdelujejo, če je posameznik za to podal izrecno osebno privolitev, ki je praviloma pisna, v javnem sektorju pa tudi določena z zakonom.

V kolikor bi sodnik ob odločitvi, da bo v konkretnem primeru postavljen sodni izvedenec, v zapisnik o glavni obravnavi vnesel soglasje osebe, na katero se občutljivi osebni podatki nanašajo, da za potrebe izdelave izvedenskega mnenja izvedenec lahko vpogleda v vse potrebne (tudi občutljive) osebne podatke, ter bi ta oseba zapisnik tudi podpisala, bi bilo po mnenju Pooblaščenca zadoščeno zahtevi iz 1. točke 13. člena ZVOP-I.

Zahteva za novo odločbo sodišča

V primeru, da na glavni obravnavi oseba, na katero se nanašajo občutljivi osebni podatki, soglasja ni podala, bi moralo sodišče (na predlog sodnega izvedenca in ob ugotovitvi, da postavljeni sodni izvedenec za izdelavo naročenega izvedenskega mnenja potrebuje vpogled v dokumentacijo, ki v sodni odločbi ni izrecno navedena) izdati novo sodno odločbo, s katero bi sodnemu izvedencu dovolilo vpogled in uporabo nove dodatne dokumentacije. Če tega ne bi storilo, sodni izvedenec ne bi imel zakonite podlage za vpogled v dokumentacijo, ki v sodni odločbi ni navedena.

Zaključek

Iz odločb sodišča, ki so bile predložene Pooblaščenca, je videti, da sodišča načeloma izrecno navedejo dokumentacijo, ki jo lahko vpogleda izvedenec ter tudi natančno navedejo vprašanja na katera želijo odgovor. Takšne odločbe sodišč so v skladu z določbami ZVOP-I.

Rešitev situacije, ko bi se pokazala potreba po vpogledu v dokumentacijo, ki v odločbi sodišča ni navedena, je glede na do sedaj navedeno torej možna na dva načina:

1. v fazi odločanja o postavitvi sodnega izvedenca, ko lahko sodišče že v tej fazi pridobi

- osebno pisno privolitev osebe, na katero se občutljivi osebni podatki nanašajo (npr. z vpisom na zapisnik o glavni obravnavi);
2. z novo odločbo sodišča izdano pred vpogledom v dokumentacijo, ki ni navedena v odločbi sodišča, v kolikor osebne pisne privolitve osebe ni.

V prilogi sta dva osnutka, kakšna naj bi bila vsebina odločbe sodišča v primeru postavitve sodnega izvedenca z vidika varstva (občutljivih) osebnih podatkov.

Vzorca sodnih odločb

OKRAJNO SODIŠČE V

PRAVDNI ODDELEK

ODREDBA

Okrajno sodišče v je po okrajni sodnici, v pravdni zadevi tožeče stranke zoper toženo stranko, zaradi, na podlagičlena Zakona o pravdnem postopku (ZPP), dne

odreja izvedenstvo

medicinske stroke - psihiatrije

ki se zaupa stalnemu sodnemu izvedencu

Izvedenec naj opravi svoje delo tako, da pregleda sodni spis opr.št....., pribavi zdravstveno dokumentacijo za pri in pri, dr.med. v opravi razgovor z (stanuje na naslovu), ter odgovori na naslednja vprašanja:

- ali je ter
 ali je

Izvedenec mora, v kolikor se med izdelavo izvedenskega mnenja pokaže potreba po vpogledu v dodatno zdravstveno dokumentacijo, za tak vpogled predhodno obvezno pridobiti novo odredbo sodišča.

Izvedenec naj pisno izvedensko mnenje izdela v roku 14 dni po prejemu spisa.

OKRAJNO SODIŠČE V
dne

Okrajna sodnica:

OKRAJNO SODIŠČE V

KAZENSKI ODDELEK

ODREDBA

Okrajno sodišče v je po okrajni sodnici, v kazenski zadevi zoper obdolženega, zaradi kaznivega dejanja po členu Kazenskega zakonika (KZ) in kaznivega dejanja po členu KZ, po obtožnem predlogu Okrožnega državnega tožilstva v, opr. št. z dne, vloženem dne, na podlagi 248. in 249. člena Zakona o kazenskem postopku (ZKP), dne

odreja izvedenstvo

medicinske stroke –

ki se zaupa stalnemu sodnemu izvedencu

Izvedenec naj opravi svoje delo tako, da pregleda sodni spis opr.št....., pribavi zdravstveno dokumentacijo za obdolženega pri in pri, dr.med. v opravi razgovor z obdolženim (stanuje na naslovu), ter odgovori na naslednja vprašanja:

- ali je obdolženčevo psihofizično stanje v času neposredno pred in v času storitve kaznivega dejanja lahko bilo vzrok delovanju, ki ga obdolženi ne bi mogel razumeti, niti ga imeti v oblasti in zakaj ter
 ali je bil obdolženi v času storitve očitane kaznivega dejanja, dne oburi sposoben razumeti pomen svojih dejanj in imeti v oblasti svoje ravnanje.

Izvedenec mora, v kolikor se med izdelavo izvedenskega mnenja pokaže potreba po vpogledu v dodatno zdravstveno dokumentacijo obdolženega, za tak vpogled predhodno obvezno pridobiti novo odredbo sodišča.

Izvedenec naj pisno izvedensko mnenje izdela v roku 14 dni po prejemu spisa.

OKRAJNO SODIŠČE V
dne

Okrajna sodnica: